Informatie

De Veenhoop of in het Fries De Feanhoop is alom bekend van het Veenhoopfestival tijdens de jaarlijkse kampioenschappen skûtsjesilen op de Wijde Ee. Elfstedentochtwinnaar Jeen van der Berg is er geboren en het *skriuwersarkje* van de bekende Friese schrijver Rink van der Velde ligt er. Maar het meest bekend is De Veenhoop om de ongerepte petgaten. Het 260 inwoners tellende dorp ligt midden in een prachtig natuurgebied.

Wandelen en fietsen

De omgeving van De Veenhoop is ideaal voor wandelen en fietsen. In het natuurgebied De Kraanlannen is een vaste gemarkeerde wandelroute van zes kilometer. Buiten het broedseizoen is er ook een route van drie kilometer.

In het kader van het Rink van der Velde Jaar heeft It Fryske Gea in samenwerking met Pleatslik Belang De Feanhoop en Smelne's Erfskip, de historische vereniging van de gemeente Smallingerland, de Rink van der Velde Kuier uitgezet. De ongemarkeerde wandeling is zo'n zes kilometer. De route kan ook worden gefietst, zie kaartje.

It Polderhûs

De wandeling door de Kraanlannen en de Rink van der Velde Kuier beginnen en eindigen bij restaurant It Polderhûs. Het pand is in 1872 gebouwd als karakteristieke brugwachterswoning. Het voormalige achterhuis met boerderij is nu restaurant. Voor wie hier even uit wil blazen met een kopje koffie of thee krijgt bij inlevering van de bon het tweede kopje gratis (maximaal 4 personen).

It Fryske Gea
Postbus 3
9244 ZN Beetsterzwaag
Tel. (0512) 38 14 48
Fax (0512) 38 29 73
E-mail info@itfryskegea.nl
Website www.itfryskegea.nl

WIJ WENSEN U EEN PLEZIERIGE WANDELTOCHT

BON

Tweede kopje koffie of thee gratis!

Restaurant It Polderhûs in De Veenhoop.

Maximaal 4 personen.

BON

Wandelen en fietsen rond de Veenhoop

Rink van der Velde Kuier

Amerikaanse windmotor

Skriuwersark

Het land van Rink

Tekst: Roely Boers
Foto's: Dico de Klein, Teun Veldman en Theun Wiersma

Ten oosten van De Veenhoop ligt het natuurgebied De Petgatten De Feanhoop, met aan de zuidwestkant het unieke gebied De Kraanlannen. Wandelen in de Kraanlannen is genieten van de rust, de doorkijkjes, de planten en de vogels. De oranje gemarkeerde wandelroute begint bij het klaphek voor It Polderhûs. De speciale Rink van der Velde Kuier langs de petgaten, het *skriuwersarkje* en *it bûtlân* start op de brug.

De Rink van der Velde Kuier

Vanaf It Polderhûs met de voormalige brugwachterswoning steken we de brug over het Polderhoofdkanaal over. We lopen via de Drachtster Heawei richting het *skriuwersarkje* en de petgaten. Dit eerste stuk over het asfalt is wat minder aantrekkelijk vanwege het verkeer, maar de vergezichten naar links en rechts maken dat weer goed.

Na ongeveer een kilometer ligt links het s*kriuwersarkje* aan het begin van de petgaten. Het uitzicht is fantastisch. Geen wonder dat dit het favoriete plekje was van Rink van der Velde. Hij mocht graag vissen op paling en snoekbaars. Bijna vijftig jaar geleden kocht deze bekende Friese schrijver dit petgat met een klein oud arkje. In 1990 verleende de gemeente toestemming voor een nieuwe ark. Vlak voor zijn overlijden op 17 februari 2001 verkocht Rink van der Velde het arkje en het petgat aan It Fryske Gea. Zonder duidelijk doel dreigde het te *fertutearzjen*. Directeur Ultsje Hosper kwam toen met het idee van een *skriuwersarkje*. Schrijvers en kunstenaars mogen sindsdien een aantal weken in het arkje wonen en werken.

Heidekartelblad

It Polderhûs

Over Rink van der Velde

De schrijver werd op 18 juni 1932 in Aalsum geboren, maar bracht zijn jeugd grotendeels door in Beetsterzwaag. Later woonde hij in Drachten. Op de lagere school schreef hij al graag opstellen en na zijn diensttijd werd hij verslaggever bij de Nieuwe Dockumer Courant. Hij werkte bij de Drachtster Courant, de Friese Koerier en de Leeuwarder Courant. Rink van der Velde portretteerde graag anarchisten, turfgravers, vissers, jagers en stropers. Zijn eerste roman 'Joun healwei tolven' verscheen in 1962, gevolgd door een lange reeks van romans en verhalenbundels. Voor het boek 'Feroaring van lucht' over de zonderling Durk Snoad kreeg de schrijver in 1975 de Gijsbert Japixsprijs. 'De Fûke' over een visser in oorlogstijd was zijn eerste boek dat in Fryslân speelde. Het is in 2000 door regisseur Steven de Jong verfilmd. In 2004 is de Rink van der Veldeprijs in het leven geroepen voor het beste voor een breed publiek geschreven Fries boek.

Petgaten en bûtlân

We lopen door tot het wandelpad langs de petgaten (links). Fietsers kunnen even verderop links het fietspad nemen en aan het eind linksaf slaan. Zij fietsen om de petgaten heen. Dit natuurgebied is ontstaan als gevolg van de vervening van 1663 tot ongeveer 1920. Veenarbeiders haalden het veen uit de petgaten waarna het te drogen werd gelegd op de stripen (de zetwallen tussen het water). Daarna staken ze pas de turf. Een deel van de petgaten is dichtgegooid en de grond is in cultuur gebracht. De rest is in het kader van gewijzigde inzichten ten aanzien van natuurbeleid opnieuw ingericht. Wandelend langs wat in de volksmond het *ûndergrûnskanaal* heet, waan je je even in de tijd van de vervening. Aan het eind van het pad liggen nog de restanten van de vroegere sluis. Wij gaan over het 'Haaijebrêgje' (genoemd naar de man die dit bruggetje heeft gemaakt) over de voormalige Ringfeart en slaan linksaf. Eerst genieten we nog even van het fraaie uitzicht op De Noarderkrite, het gebied aan de noordkant van het pad. Dit *bûtlân* (oorspronkelijk boezemland) toont het landschap van voor de vervening. Het schrale, natte land is waardevol voor planten en broedende weidevogels. En ligt er in de winter ijs, dan is het een ideale plek om te schaatsen.

Zuiver kwelwater

Op het informatiebord lezen we over het belang van schoon water. Om dat te realiseren is in 2000 de waterhuishouding in het gebied veranderd. Het zuivere kwelwater (grondwater) wordt sindsdien direct uit de polder in de petgaten gemalen.

Amerikaanse windmotor

De Amerikaanse windmotor is van het merk Herkules. De windmotor is in 1926 gebouwd voor het bemalen van de polder De Hege Warren, maar raakte na 1963 vanwege het elektrisch bemalen van de polder in verval. Tijdens de realisatie van het project Petgatten De Feanhoop kocht het museum It Damshûs samen met It Fryske Gea en Waterschap Sevenwolden de Herkules van de particuliere eigenaar. Vanwege de monumentale status subsidieerden allerlei fondsen de restauratie. Op een paar kilometer van de oude standplaats, vervult de windmolen nu weer een nuttige waterbeherende functie.

Kuifeenden

Noarderkrite

Petgat

De Wijde Ee

Bij het informatiebord op de Polderdijk lopen we rechtsaf naar beneden. Rechts van het pad glinstert het water van de Wijde Ee, links zijn de grazige weilanden. Hier staat tijdens het eerste weekeinde van de bouwvak de feesttent van het alom bekende Veenhoopfestival. De festivalgangers kamperen ook op deze weilanden. Op de maandag zeilen de veertien SKS-skûtsjes de tweede wedstrijd van het SKS-kampioenschap. De skûtsjes starten vanaf de wal in het Grytmansrak. Tussen de oevers vaart van 17 april tot 1 oktober een pontje.

De oude sluis

We zijn weer bij het dorp en staan even stil op de begin jaren zestig met schoon zand dichtgegooide sluis. Er zijn plannen om de sluis in ere te herstellen zodat het Polderhoofdkanaal weer verbonden wordt met het Grytmansrak. Even verder aan de Slûswei ligt een monumentaal stalen bruggetje met tuien over de ringvaart. De brug van geklonken staal is verwant aan de Drentse tuibrug. Via de Slûswei lopen we weer richting It Polderhûs. Aan de betonnen bolders in de berm legden de turfschippers vroeger aan als ze moesten wachten voor de sluis.

De Kraanlannen

Volgens een oud ‘placaat’ uit 1542 broedde in dit gebied de kraanvogel. Vandaar de naam. Het gebied is pas na 1930 deels verveend. De stripen (zetwallen) zijn bijzonder vanwege de vegetatie van heischraalgrasland met onder andere valkruid, klokjesgentiaan, liggende vleugeltjesbloem, gewone dopheide en heidekartelblad. In de petgaten valt de pluimzegge op. In het rietland met veenmoslandjes bloeit in de maanden mei en juni de echte koekoeksbloem. Het is een belangrijk broedvogelgebied. De bekende zangvogels van rietland en moerasbos broeden er hun jongen uit, evenals de fuut, kuifeend, slobeend en bruine kiekendief. Het open gebied is ideaal voor de weidevogels. Op de open gedeelten rusten en ruien na het broedseizoen grote aantallen eenden en ganzen. De vogelkijkhut biedt volop gelegenheid om de vogels ongemerkt te bespieden. Advies: neem een kijker mee.

Let op! De route kan in twee richtingen worden gelopen. Wie bij de splitsing kiest om eerst langs het Polderhoofdkanaal te lopen (zie kaartje), moet er om denken dat het pad rond de eerste boerderij loopt. Dus voor het hek rechts en niet door het hek. Het pad gaat vervolgens voor de tweede boerderij naar rechts, vlak langs het erf en niet over de zetwal met grazende schapen. Buiten het broedseizoen (van 15 maart tot 15 juli) kan ook de route dwars door de Kraanlannen worden gewandeld.

Vogelkijkhut in de Kraanlannen

Klokjesgentiaan